

NOWINY TECHNICZNE

Dodatek do Przeglądu Technicznego

ROK I.

WARSZAWA, 18 maja 1927 r.

№ 20

VII. MIĘDZYNARODOWY TARG w POZNANIU.

1 — 8 maja 1927.

W Targu tegorocznym wzięli udział przedstawiciele wszystkich gałęzi przemysłu i ze wszystkich dzielnic Polski; liczba wystawców osiągnęła rekordową cyfrę 1300. Dzięki temu Targ dał niezły obraz naszej wytwórczości i jej wszystkich możliwości.

Po wejściu na Targ, przedewszystkiem rzuca się w oczy widok — tak charakterystyczny dla

Naprzeciw placu przemysłu maszyn rolniczych stoi Hala Maszyn, w której większość eksponatów — to znowu maszyny do przetwarzania płodów rolnictwa, jak urządzenia dla młynów, gorzelni, cukrowni, przyrządy i piece piekarniane i cukiernicze, przyrządy dla masarni i mleczarni (wirówki), chłodnie i t. p. Środek Hali Maszyn zajęły huty i kopalnie, oraz ciężki przemysł metalowy, wystawiając obrabiarki do metali i drzewa, urządzenia dla odlewni, okazy odlewów, części kotłów, rury i armaturę parową, wodną i gazową, urządzenia

Rys. 1. Główne wejście na Targ Poznański z widokiem na Wieżę Górnosląską.

przemysłu poznańskiego — całego lasu maszyn i narzędzi rolniczych, skupionych na olbrzymim placu, zajmującym znaczną część terenu targowego. Przemysł ten imponuje ilością i jakością; część placu zajęła konkurencja zagraniczna, porównanie jednak może tylko dumą napawać naszych przemysłowców. Lokomobile, silniki, ciągnówki, młockarnie, żniwiarki, siewniki, młynki — wszystko to jest w ruchu — tworząc miły dla oka i ucha technika obraz aktywności.

Część wolnego terenu przy maszynach rolniczych zajęły lokomobile przemysłowe, walce i parowoziki wąskotorowe, dalej materiały budowlane — jak cement, cegły, dachówki, dreny, eternit — oraz dzwony kościelne.

dla gazowni i wodociągów, silniki elektryczne, akumulatory, maszyny drukarskie i introligatorskie, cegielniane, wagi, narzędzia kowalskie i stolarskie.

Obok stojąca Wieża Górnosląska jest dalszym ciągiem przeglądu przemysłu polskiego i zagranicznego. Dół Wieży wygląda, jak garaż samochodowy. Stoją tu zgodnie obok siebie marki Morris, Ford, Lincoln, Fiat, Opel, Renault, Chrysler, Rochet Schneider, Studebaker, Citroen, Fabr. Nation, Austro-Daimler, Mercedes-Benz, Steyer, General Motors Co (Cadillac, Buick, Oldmobile, Pontiac, Oakland Chevrolet) i in. Śsia-dujące z niemi piękne parowozy kilku fabryk poznańskich i warszawskich wyglądały, jak ubodzy

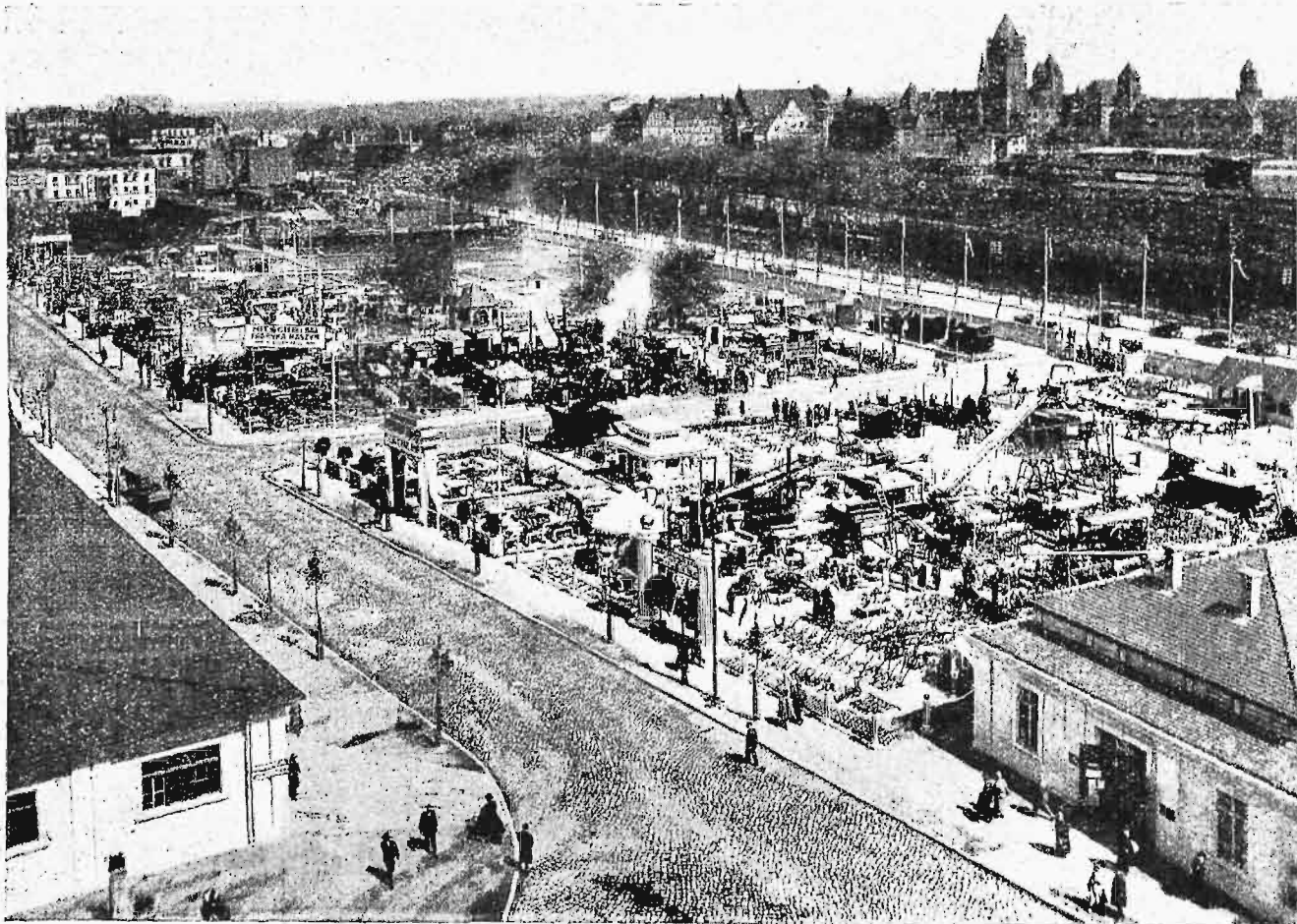
krewni wobec dorobkiewiczów. Szkoda, że tylko ci „ubodzy” są krajowego wyrobu... W związku z tem zajęto tu miejsce kilka firm wyrabiających łożyska kulkowe, resory, osie parowozowe i t. p. Resztę miejsca na dole Wieży wypełniły aparaty gorzelniarne i rektyfikacyjne, oraz inne wyroby z blachy miedzianej, wystawione przez firmy poznańskie. Piętro Wieży zajęły wszelkiego rodzaju wyroby elektrotechniczne, lampy elektryczne i gazowe, sprzęty i naczynia blaszane, drewniane, emaljowane, aluminiowe, okucia budowlane i meblowe, pilniki, noże, łańcuchy, kasety i skrzynki, aparaty i sprzęt radiowy.

W Pawilonie Przemysłowym pełno fotrepiarów, radioaparatów, mebli klubowych. Wystawiono tu też fortepiany i wyroby koszykarskie.

g o w y m. Na parterze bogato reprezentowany jest przemysł włókienniczy, łódzki i bielski, pokazując wszelkiego rodzaju materiały, kilimy, makaty i dywany. Obok wystawiono okazy przemysłu garbarskiego i szewckiego, konfekcję i artykuły sportowe, zabawki, przybory piśmienne, reprodukcje graficzne, urządzenia biurowe i t. p. Na piętrze zaś zgromadzono wino, artykuły spożywcze, wyroby przemysłu chemicznego i farmaceutycznego, szkło, porcelanę, artystyczne wyroby fajansowe i inne.

Dom administracyjny Targu musiał być w tym roku częściowo oddany pod ekspozycję. Wystawiono tam okazy przemysłu meblarskiego, które przedstawiają się bardzo okazale.

Z osobnymi pawilonami, rozsianymi po wy-

Rys. 2. Widok placu Przemysłu Maszyn i Narzędzi Rolniczych na Targu Poznańskim.

Wystawcy zagraniczni wzięli w swe wyłączne posiadanie Pawilon Handlowy. Najokazalej wystąpiła grupa firm belgijskich pod patronatem Belgijsko-Polskiej Izby Handlowej. Wytwórczość Belgii i Konga (surowce) zobrazowano na szeregu eksponatów i ciekawych tablic. Zbiorowa wystawa firm francuskich ze smakiem ułożona pokazała napoje, perfumy, książki, konserwy i t. p. Firmy ljońskie wystawiły materje jedwabne, a paryskie — bardzo gustowną kolekcję tkanin bawenianych. Sz w a j c a r j a urządziła dział informacyjny w zakresie turystyki i wytwórczości szwajcarskiej. Turecki pawilon pokazał piękne artystyczne dywany i niektóre surowce tam produkowane, między innymi próbki wełny z owiec i kóz anatolijskich.

Największa ilość wystawców i eksponatów znalazła pomieszczenie w wielkim Pałacu Tar-

stawie, wystąpiły: Zjednoczone kopalnie górnośląskie „Progress”, Polskie zakłady ceramiczne z Grudziądza oraz znana firma samochodowa „Peugeot”. Koło Wieży Górnośląskiej piękne okazy łodzi najrozmaitszego typu wystawiła ł. Władysława Urbaniaka.

Nowością na Targu było zastosowanie gigantofonów, które raczyły publiczność muzyką gramofonową, a w przerwach głosiły zalety wystawianych wyrobów, potężnym swym rykiem zagłuszając hałas maszyn i gwar tysięcy zwiedzających. Ogółem w czasie ośmiodniowego życia Targu zwiedziło go około 250 000 ludzi.

Podczas Targu w Poznaniu odbyły się liczne zjazdy oraz wycieczki, nawet z zagranicy, jak jugosławiańska i turecka.

STOWARZYSZENIE TECHNIKÓW POLSK. w WARSZAWIE.

KONTO P. K. O. 128.

POSIEDZENIE TECHNICZNE.

W piątek dnia 20 b. m. o godz. 8-iej wiecz. odbędzie się posiedzenie techniczne, na którym p. Władysław Barański wygłosi odczyt p. t.: „Lasy i leśnictwo w Polsce” z przezroczami.

KOMUNIKAT KANCELARJI.

Zmarli członkowie Stowarzyszenia: 1) Zieliński Feliks przemysłowiec i 2) Zych-Płodowski Zdzisław — inż. konstr. aeronaut.

W dn. 25 maja r. b. o godz. 8-iej wiecz. inż. Gustaw Kamiński (Gamaston) wygłosi w Stowarzyszeniu Techników odczyt p. t.: „O dziwach i cu-

dach grotty Mamuta w stanie Kentucky S.Z.A.P.” — na rzecz ofiar powodzi w Ameryce Północnej. Odczyt ilustrowany będzie licznymi i interesującymi przezroczami. Bilety w cenie zł. 5 i zł. 2 są do nabycia w Kancelarji Stow. oraz w księgarni Wendeo (Krak. Przedm. 9).

KOMUNIKATY KÓŁ I WYDZIAŁÓW.

Rada Naukowo-Techniczna zawiadamia, że we czwartek, dnia 19-go b. m. o godz. 6-iej wiecz. w sali nr. V odbędzie się dalszy ciąg dyskusji nad referatem dr. Bartoszewicza: „Przemysł naftowy rafinerijny w Polsce”.

DZIAŁ INFORMACYJNY.

Z bliższych informacji o poniżej podanych posadach w Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych, zwracając się do kierownika Związku, a nie do Administracji „Przeglądu Technicznego”

Uprasza się Szanownych Korespondentów o nadsyłanie znaczków pocztowych na odpowiedź.

POSADY WAKUJĄCE:

- 96—Nauczyciela technologii mechanicznej poszukuje Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wyjazd. Kandydaci z wykształceniem politechnicznym i conajmniej dwuletnią praktyką fabryczną w dziedzinie obróbki metali i z praktyką w dziale silników spalinowych — posiadają pierwszeństwo.
- 98—Inżyniera-mechanika młodego, energicznego, obeznanego z urządzeniami technicznymi, jako konstruktora do biura technicznego poszukuje Tow. Zakł. Metalowych.
- 100—Kierownik warsztatów mechanicznych na prowincję poszukiwany.
- 102—Inżyniera-mechanika, jako kierownika zakładów, pierwszeństwo dla inżynierów obeznanych z maszyną Lindego do sztucznego lodu, poszukują Zakłady Przemysłowe.
- 104—Inżyniera na stanowisko dyrektora państwowej szkoły technicznej z wydz. lotn. i samoch. w Warszawie poszukuje Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Konieczna praktyka w dziedzinie obróbki metali oraz gruntowna znajomość nowoczesnej organizacji obróbki i metod masowej produkcji. Pierwszeństwo mają kandydaci z praktyką warsztatową w fabrykach samochodów lub samolotów.
- 106—Wydział Powiatowy w Puławach ogłasza konkurs na stanowisko Dyrektora Szkoły Rzemiosł Budowlanych w Kazimierzu n/W., z terminem objęcia stanowiska od 20.VI r. b. Konieczny warunek: przeprowadzenie reorganizacji Szkoły na zasadach dostosowania jej programu do potrzeb przemysłu wiejskiego, ze specjalnym uwzględnieniem w jej prowadzeniu roli społeczno-wychowawczej Szkoły.

korzystać mogą członkowie stowarzyszeń, zgrupowanych o szczegóły do Kancelarji Stowarzyszenia Techników (Czar-

- 108—Mechanika, umiejącego samodzielnie prowadzić motor systemu Diesla poszukuje garbarnia w Warszawie.
- 110—Inżyniera, dzielnego fachowca, w charakterze kierownika działu technicznego poszukuje dobrze prosperujące przedsiębiorstwo handlowe, z wyrobioną pierwszorzędą klientelą.
- 112—2-ch inżynierów i 4-ch techników do zajęć warsztatowych potrzeba. Warunki pracy akordowej, cwen-tualnie posada stała i lantjemy.
- 114—Stanowisko miejskiego inżyniera budowniczego, który jednocześnie będzie kierownikiem wydziału budownictwa — wakuje w Magistracie miasta prowincjonalnego. Kandydat posiadać winien wybitną praktykę prowadzenia robót budowlanych i umiejętność kierowania innymi robotami miejskimi, wchodzącymi w zakres techniki.

POSZUKUJĄ PRACY:

- 43—Technik-mechanik, lat 30 z praktyką warsztatową, konstrukcyjną i budowlaną. Wysłuchane kursy Naukowej Organizacji Pracy w Warszawie z nadzoru technicznego i systemu plac robotniczych.
- 45—Inżynier-technolog z inicjatywą poszukuje posady. — Znajomość instalacji ciepłych i parostatków. Jednastoletnia różnorodna praktyka.
- 47—Wawelberczyk z 12-letnią praktyką na samodzielnych stanowiskach, ostatnio kierownik robót budowlanych, poszukuje posady w przemyśle budowlanym.
- 49—Inżynier-technolog z praktyką konstruktorską, warsztatową i montażową, obeznany praktycznie z nowoczesnymi metodami produkcji i kalkulacji poszukuje zajęcia w godzinach wieczornych w branży metalowej lub drzewnej.

FIRMA EGZYSTUJE OD R. 1900.

ROBOTY ZIEMNE DROGI BITE. ULICE MIEJSKIE. DROGI ŻELAZNE.

A. PRZYBYLSKI, BIURO TECHNICZNE

Marszałkowska 22

Warszawa

Tel.: 55-15 i 68-30

163

Przedpłatę kwartalną . . . . . 10 zł. przyjmuje Administracja i Pocztowa Kasa Oszczędności na konto № 515. Przedpłata zagranicą . . . . . 48 zł. rocznie. Cena numeru pojedynczego . . . . . 1 zł. Za zmianę adresu (znaczkami poczt.) . . . . . 1 zł.	Jednorazowych: Za jedną stronę . . . . . zł. 200.— „ pół strony . . . . . „ 110.— „ ćwierć strony . . . . . „ 60.— „ jedną ósmą . . . . . „ 80.— W „Nowinach Technicznych” o 50% drożej.	Geny ogłoszeń Przy zamówieniu wielokrotnych ogłoszeń, bez zmiany tekstu, udziela się nast. zniżek. za 6-krotne ogł. . . . . 10% „ 18 „ „ „ . . . . . 20 „ „ 26 „ „ „ . . . . . 25 „ „ 52 „ „ „ . . . . . 30 „ Dopłaty: za 1 str. okładki 100%; za zamówione miejsce na innych stronach 20%. Dla poszukujących pracy 20%, ustępstwa.
---	---	---

Biuro Redakcji i Administracji: Warszawa, ul. Czackiego Nr. 3 (Gmach Stowarzyszenia Techników). Telefonu Nr. 57-04. Redakcja otwarta we wtorki, czwartki i piątki od godz. 7 do 8 i pół wieczorem. Administracja otwarta codziennie od godz. 10 do 2 po poł. i od 6 do 8 wieczorem. Wejście do Redakcji i do działu prenumerat Administracji, przez sieni główną; budynek; wejście do działu ogłoszeń — z bramy № 3.

Rys. 3. Targ w Poznaniu. Na lewo Wieża Górnośląska, wprost—Hala Maszyn, a przed nią plac Przemysłu Maszyn i Narzędzi Rolniczych (Parowozik na prawo wystawiła fabryka Chrzanowska).

PRZEMYSŁ NA TARGU POZNAŃSKIM.

Udział przemysłu ciężkiego Górnego Śląska i b. Kongresówki był w r. b. dość znaczny.

Związek Kopalń górnośląskich „Robur” wystawił piękny pawilon z brykietów, również koncern węglowy „Progress” wystąpił z osobnym pawilonem. Kopalnie i cynkownie Giesche oraz kopalnie i cynkownie Lipiny wystawiły wyroby walcowane z cynku i ołowiu, Huta Bismarka w Wielkich Hajdukach i huta Baildon dały próby różnych gatunków stali i narzędzi z nich wyrabianych. Zakłady Ostrowieckie przysłały okazowy wagon na użytek cukrowni, wózki wywrotne, resory, osie i koła parowozowe i wagonowe, i drobne wyroby kucia masowego. Zakłady Górn.-Hutn. Stąporków pokazały odlewy, rury, radiatory i t. p., a Gwarectwo hr. Renarda — rury wodociągowe różnych typów, Tow. Alkc. bud. kotłów Fitzner i Gamper wystawiło okazy roboty kotlarskiej, dna tłoczone, zawory, rury żebrowane, wyroby kute. Sp. Akc. Węgierska Górka przysłała rury żeliwne, odlewy dla kolei i budownictwa oraz odlewy maszynowe.

Z wytwórni maszyn parowych f. Cegielski pokazała najnowszy typ polskiego parowozu ciężarowego „Decapod”, oraz lokomobile rolnicze i walec drogowy, zaś Pierwsza Fabr. lokomotyw w Chrzanowie — dwa parowoziki wąskotorowe i walec drogowy. Warsz. Sp. Akc. Bud. Parowozów była — niestety — nieobecna.

Born i Schütze z Torunia wystawiła 75-konną lokomobilę przemysłową o suwaku tłokowym, z podgrzewaczem i odlew cylindrowy do maszyny 250 KM. Firma wyrabia i pogłębiarki, której model też pokazano.

Pompy tłokowe i wirnikowe zostały wystawione przez f. Rohn i Zieliński z Warszawy, wśród nich pompa Worthingtona do zasilania kotłów o wydajności 40 m³/min dla cukrowni, pompa transmisyjna i ciekawa pompa morska. J. Kopyński i S-ka z Poznania wystawił pompy studienne.

Dział obrabiarkowy miał swoich licznych przedstawicieli. Wspominany już Fitzner i Gamper wystawił komplet obrabiarek składający się z tokarek, gwinciarki, wiertarki, centrówki, obrzynarki i strugarki poprzecznej. Stow. Mech. Pol. z Amer. przysłało wykonane w Porębie: frezarkę uniwersalną, shaping i tokarkę, oraz liczne fotografie obrabiarek; Rohn i Zieliński — strugarke kulisową, tokarkę i sprężarkę.

Sp. Akc. Wiepofana z Poznania wystawiła przyrząd do szlifowania cylindrów oraz tokarkę pociągową. Fabryka ta posiada własną odlewnię i wyrabia komplety obrabiarek do naprawy samochodów, narzędzi rolniczych i t. p. Komplet

zarkę z frezem łańcuszkowym oraz trak najnowszej konstrukcji, z biegiem wstecz i wyłącznikiem momentalnym — wystawiła fabr. „Unia” z Bydgoszczy. Również obrabiarki do drzewa pokazały f. Hercules z Gniezna i Samulski, Sp. Akc. z Pleszewa. Szwajcarska fabryka Kolski i Guyer przysłała narzędzi i noży Oekonom oraz szlifierki. Kolekcję narzędzi i sprawdzianów wystawił również „Pocisk”, wraz z okazami naboju i giłz.

Narzędzia i maszyny rolnicze były głównym objektem Targu. Najbardziej bogato przedstawia się wystawa Związkowej Centrali Maszyn i fabryki maszyn rolniczych Nitsche i S-ka w Poznaniu. Oprócz tych firm, duże ilości eksponatów krajowej i zagranicznej produkcji pokazały: J. Czarliński T. A., Krępa-Ostrów i Tow. „Unja” z Grudziądza. Z Warszawy Kooprolna, Bronikowski, Grodzki i Wasilewski oraz Zjednoczone Polskie fabryki maszyn pokazały swe wyroby. W dziale budowy młynów wystawiały — oprócz szeregu firm zagranicznych — Młynotwórcia z Rogoźna i inż. Pałaszewski z Łodzi.

Bardzo dobrze obesłano dział piekarni mechanicznych i budowę pieców piekarskich, oraz maszyny rzeźnicze.

Wagi wystawione zostały przez 4 firmy: Tow. Alkc. Hess w Lublinie, Fabr. wag Julian Szperling, Rawicka fabr. wag i Kańska fabr. wag. Maszyny elektryczne wystawiła f. „Elektrobudowa”, a akumulatory — Tudor z Pruszkowa i Pol. Tow. akumul. w Białej.

Fabryki tkackie, jako jedna z najważniejszych gałęzi krajowego przemysłu, wystąpiły bardzo bogato. Trudno wymienić tu firmy biorące udział w tej demonstracji potęgi włókiennictwa polskiego. Materiały wełniane i bawełniane łódzkie i bielskie, jedwabie, cieszyński przemysł włókienniczy, dział jutowy, dywany, kilimny, maty, płótna żaglowe, filce i wreszcie tkaniny techniczne — wszystkie te materiały w wielkim wyborze oglądać można było na Targu. Należy tu zaznaczyć wielki postęp w kierunku opierania się na motywach swojskich w produkcji, służącej do celów dekoracyjnych.

Przemysł budowlany jest dość licznie reprezentowany mimo zastoju w tej gałęzi. Poza okazami drzewa, znajdujemy tu materiały budowlane, jak dachówki, eternit, tekturę, maszyny do wyrobu cegieł i dachówek i t. p.

Z kilku firm wystawiających wyroby ceramiczne należy wymienić Zakłady ceramiczne M. Perkiewicz w Ludwikowie, Zakłady ceramiczne w Grudziądzu, Parowia Cegielnię w Antoninie oraz kilka fabryk kafli. Zakł. przemysł.-budowl. „Charjan” ze Lwowa wystawił model domu mieszkalnego.

Chodzież przysłały szereg bardzo pięknych modeli. Dział porcelany równie dobrze był reprezentowany przez polskie wytwórnie Cmielów i Giesche na Śląsku.

Dział wyrobu mebli, obesłany przez f. poznańskie, okazał wielkie postępy w tej specjalności przemysłu stolarskiego.

Konfekcja, galanteria i papiernictwo zostały obesłane w sposób imponujący. Pokaz jest wszechstronny i postawiony na wysokim poziomie, wskazującym, że te działy przemysłu są na najlepszej drodze do rozkwitu i wyrugowania ostatecznego importu zagranicznego.

Z SALI ODCZYTOWEJ.

Dnia 6 maja 1927 r. w Stowarzyszeniu Techników Polskich w Warszawie p. inż. Jan Dąbrowski wygłosił odczyt p. t.: „O budowie lokomotyw w Polsce”.

Prelegent opisał produkcję dotychczasową 3-ech polskich wytwórni parowozów: fabr. warszawskiej, chrzanowskiej i poznańskiej (Cegielskiego), charakteryzując wykonywane przez nie typy parowozów i dotykając sprawy warunków, na jakich udzielono zamówienia wytwórniom. Organizacja wytwórczości lokomotyw opierała się na programie Min. Kolei wykonania 3600 parowozów w ciągu 10 lat. Niestety, warunki gospodarcze zmusiły Ministerstwo do znacznego ograniczenia zamówień, tak że obecnie fabryki istniejące są zatrudnione tylko w połowie. To wszakże odbija się na kosztach produkcji.

Przeprowadzone przez prelegenta porównanie zdolności produkcyjnej wytwórczości lokomotyw w Polsce z takimi fabrykami w Europie zachodniej, a zwłaszcza w Ameryce, uwypukliło stosunkowo bardzo skromne rozmiary naszych zakładów wytwórczych w tym dziale. Na tle tego porównania ciekawą uwagą było zdanie przytoczone przez prelegenta ze sprawozdania delegacji angielskiej, która badała przemysł amerykański i wydała pracę p. t. „Tajemnica wysokich zarobków”. Delegacja ta podkreśliła ogromną skalę produkcji zakładów przemysłowych w Ameryce, przy której to skali, koszty ogólne, przypadające na jednostkę wytwórczości znakomicie się zmniejszają, tak że przemysłowiec może płacić wysokie stawki za robociznę, utrzymując konkurencyjne ceny swych wyrobów.

Omawiając 6 dotychczasowych typów parowozów polskich, wspominał prelegent o pracach nad ujednostajnieniem taboru, prowadzonych przez odp. instytucje w Niemczech (opracowano 13 ujednostajnionych typów) i we Francji (biuro normalizacji 5-ciu Towarzystw Kolejowych). W Polsce prace konstrukcyjne spoczywają całkowicie w ręku Ministerstwa Komunikacji; udział w nich wytwórni jest bardzo ograniczony. Być może, że niektóre z wykonywanych dziś nowych typów utrzymają się nadal jako normalne dla naszych kolei, co w zasadzie byłoby b. pożądane, w związku z koniecznością radykalnego odnowienia i ujednostajnienia otrzymanego przez koleje taboru.

WIADOMOSCI BIEŻĄCE

LOTNICTWO

Czechosłowacki przemysł lotniczy w Bułgarii.

(ATE) (Wedle domysłów, nadchodzących z Pragi, dn. 14-go b. m. rząd bułgarski podpisał umowę z czechosłowacką fabryką lotniczą „Avia”, mocą której wymienione zakłady otrzymały koncesję na zorganizowanie fabryki samolotów w Bułgarii. Fabryka ma być założona w mieście Kazanlik i ma wytwarzać 100 samolotów rocznie. Rząd bułgarski ofiarował fabryce „Avia” bezpłatnie teren pod budowę zakładu i zobowiązał się pokrywać przynajmniej 50% swego zapotrzebowania na sprzęt lotniczy z produkcji tej fabryki. Umowa została ratyfikowana przez Sobranie.

Samoloty dla wszystkich.

Niemiecka fabryka lotnicza w Griesheim wytwarza obecnie lekkie samoloty, których cena wynosi tyle, ile kosztuje przeciętnie samochód.

PRZEMYSŁ.

Światowa produkcja cynku w r. 1926.

Według obliczeń „Die Metallwirtschaft”, produkcja cynku surowego w poszczególnych krajach kuli ziemskiej w ostatnich trzech latach wynosiła w tonnach:

	1924	1925	1926
Belgja	160 485	171 222	190 373
Polska	88 179	102 072	122 834
Francja	58 915	67 094	67 869
Anglja	52 959	58 708	26 942
Niemcy	49 846	57 305	66 929
Holandja	17 909	20 785	24 405
Hiszpanja	13 483	14 805	15 013
Skandynawja	8 000*	9 024	10 000*
Czechosławadja i Jugosławia	7 600*	8 000*	9 000*
Włajja	5 900*	6 300*	7 000*
Europa razem:	454 273	515 315	541 165
Stany Zjednoczone A. P.	459 822	513 000	570 120
Kanada	24 554	58 390	55 177
Australja	43 500	46 687	47 600
Japonja	15 000	16 700	17 500
Chiny	600	300	200

Prod. całej kuli ziemsk.: 997 749   1 130 392   1 231 762

Ze Zw. S.S.R.

W r. b. postanowiono przystąpić do robót przygotowawczych, mających na celu budowę większej elektrowni wodnej na rz. Rionie (Kaukaz) pod m. Kutais. Moc elektrowni ma wynosić 21 000 kW, koszt — 13—14 milj. rb. Budowa ma być ukończona w r. 1930. Elektrownia miałaby obsługiwać przemysł naftowy (rurociągi), szereg stacyj kolejowych i in.

Dzierżawa nadbrzeży gdyńskich.

P. Minister Przemysłu i Handlu podpisał ze Związkiem Kopalń Górnośląskich Robur umowę na dzierżawę na przeciąg 35 lat terenów z nadbrzeżami w porcie gdyńskim. Robur obowiązuje się swoim kosztem postawić urządzenia dla eksportu węgla, obliczonego nie mniej niż 100 tys. tonn miesięcznie, a po 35 latach urządzenia te przechodzą bezpłatnie na własność Skarbu Państwa. Poza to Robur obowiązuje się również zakupić statki o pojemności nie mniej niż 10 tys. tonn i uruchomić je z Gdyni pod banderą polską.

Z przemysłu węglowego.

W ostatnich czasach wykonano i urządzono po odpowiednim przerobieniu, kopalnię Barbara w Mikołowie na kopalnię doświadczalną. Jest to jedyna tego rodzaju instytucja w Europie.

Wydobycie węgla w Zagłębiu Śląskiem od 1-go do 8-go b. m. wyniosło 396 153 tonn (przeciętnie dziennie 79 000). Zbyt łącznie z własnym użyciem wyniósł 478 650, z czego zagranicę eksportowano 170 807 t. Zapotrzebowanie wagonów pokryte zostało całkowicie.

WYDAWNICTWA

Odezwa Instytutu Mesjanicznego.

Zbliża się 150-ta rocznica urodzin Hoene-Wrońskiego, wielkiego filozofa i matematyka. Instytut Mesjaniczny w Warszawie, który już wydał główne dzieła H.-Wrońskiego, zamierza wydać w najbliższym czasie inne dzieła z zakresu filozofii absolutnej. Lecz dotychczas w literaturze polskiej nie było pracy wszechstronnie traktującej podstawowe odkrycie H.-Wrońskiego, Prawo Stworzenia. Praca taka świeżo ukazała się we Francji p. t. „L'Armature Mé-taphysique établie d'après la Loi de Création de Hoene-Wroński”; autor tego dzieła Fr. Warrain okazuje, że H.-Wroński osiągnął szczytów wiedzy ludzkiej i swem Prawem Stworzenia zapewnia postępy myśli ludzkiej na długi okres czasu.

Chcąc przyspieszyć wydanie dzieła w polskim przekładzie, Instytut Mesjaniczny otwiera prenumeratę na dzieło i zbieranie ofiar na to wydawnictwo. Przy niewielkim nakładzie, cena egzemplarza (zawierającego 350 str. dużej 16-ki) w prenumeracie wyniesie 20 zł. (2 i pół dol.). Do dzieła dołączona będzie lista prenumeratorów i ofiarodawców, którzy przyczynili się do wydania tego dzieła, rozstawiając w całym świecie cywilizowanym imię genialnego naszego rodaka.

Zapisy na przedpłatę przyjmuje Członek Instytutu Mesjanicznego Paulin Chomicz, Warszawa, Piękna 68, m. 7 (godz. 5—7) oraz Bank T-w Spółdzielczych w Warszawie, ul. Jasna Nr. 1, konto Instytutu Mesjanicznego.

*) Liczby przybliżone.

H. CEGIELSKI

TOWARZYSTWO AKCYJNE.

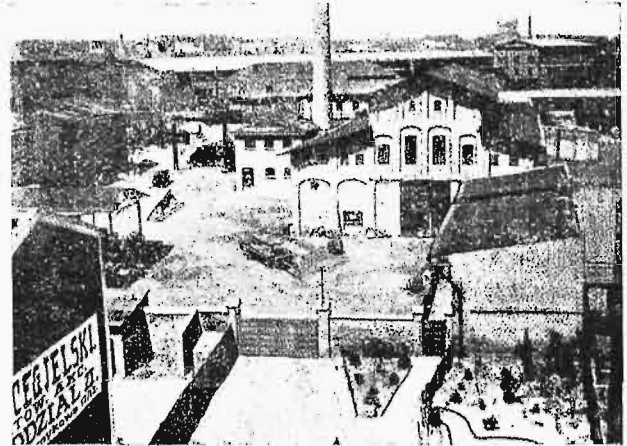
Towarzystwo H. Cegielski wzięło swój początek od fabryki maszyn rolniczych, założonej przez śp. Profesora Hipolita Cegielskiego w roku 1846. Pierwszym etapem bardzo powolnego w początkach rozwoju było przeniesienie fabryki na ul. Strzelecką,

Widok Oddz. I przy ul. Strzeleckiej, na przedm. Główna w Poznaniu.

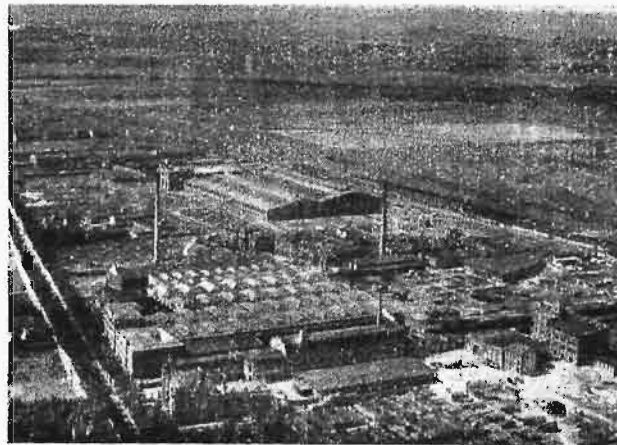
a drugim—wybudowanie warsztatów już prawdziwie typu wielkofabrycznego na przedmieściu Główna pod Poznaniem. W roku 1899 przeistoczono przedsiębiorstwo w Towarzystwo Akcyjne, jednak do wojny fabryka ta była tylko fabryką maszyn rolniczych i instalacji przemysłowo-rolnych. Jednocześnie ze skończeniem wojny nastąpił skup z pomocą Banku związku Spółek Zarobkowych różnych przedsiębiorstw i rozszerzenie działalności fabryki. Nabyto wówczas fabrykę Mogelina na ulicy Strumykowej w której skoncentrowano naprawę maszyn rolniczych i wytwórnice urządzeń przemysłowo-rolniczych, a z szeregu fabryk i terenów zakupionych na Górnej Wildzie utworzono dzisiejszą fabrykę wagonów i parowozów. Poza tem Towarzystwo posiada własne tartaki i cegielnie. Tereny fabryk obejmują 1500 000 m² obszaru, w czym 120 000 m² pod budynkami. Do ostatniej chwili Towarzystwo miało do roz-

porządzenia z własnych siłowni tylko około 2 000 koni mechanicznych, jednak pobudowanie nowej elektrowni w fabryce wagonów i parowozów siły te powiększyło narazie o 1000 KM, a w ciągu roku o dalsze 2 000 KM. Towarzystwo produkuje

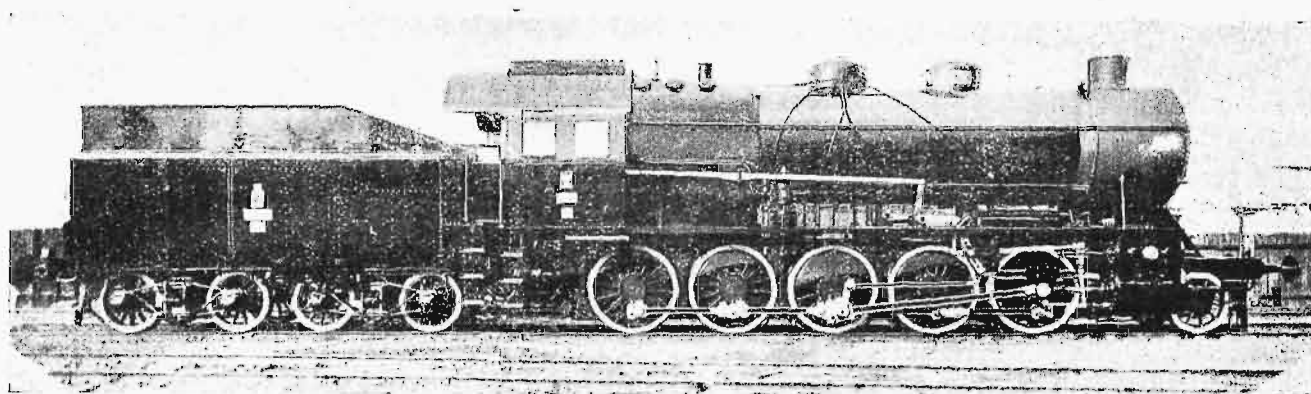
Oddz. II przy ul. Strumykowej w Poznaniu.

w pierwszej fabryce na Główniej odlewy żeliwne dla wszystkich fabryk przedsiębiorstwa, a częściowo odlewy stalowe, mosiężne i brązowe, tamże produkuje nity, śruby w specjalnym warsztacie, tak dla potrzeb własnych, jak i na sprzedaż; w pierwszej fabryce w dalszym ciągu produkuje garnitury parowe, młocarnie wszelkiego rodzaju, młocarnie włościańskie z kieratami, siewniki, kartoflarki i bukowniki. Na Oddziale II przy ul. Strumykowej poza remontami w zakresie urządzeń rolnych i rolno-przemysłowych buduje gorzelnie, mączkarnie, krochmalnie i t. p.

Widok z lotu ptaka na Oddz. III, na Górnej Wildzie w Poznaniu.

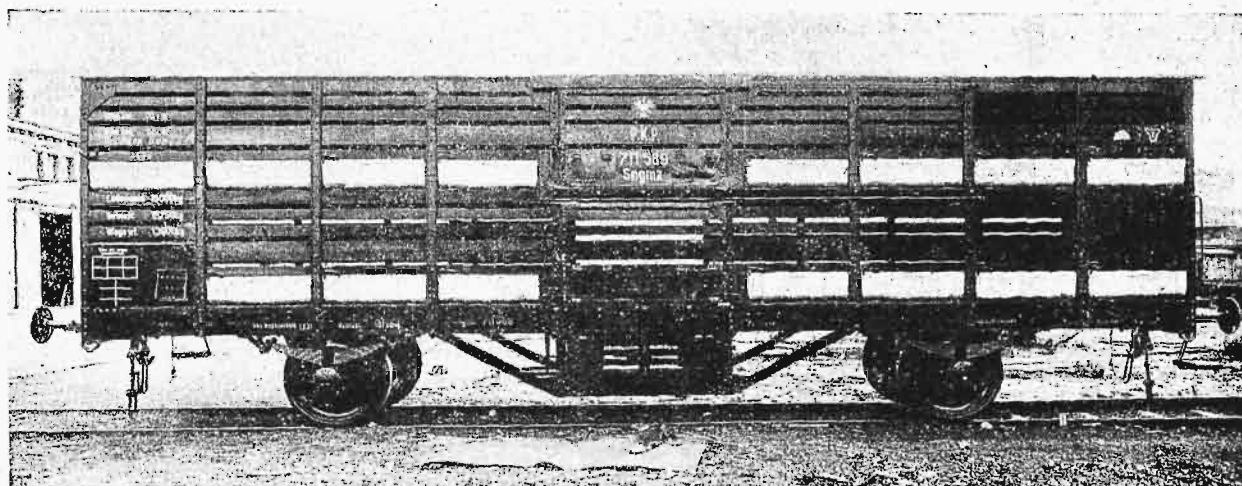
Oddział na Górnej Wildzie, t. zw. Oddz. III, buduje towarowe wagony (wszelkiego typu), dotychczas wybudowano około 4 500 szt. (tak dla kolei Państwowych, jak i dla prywatnego zapotrzebowania) walce szosowe, lokomobile rolnicze i nareszcie na zasadzie wielkiej długoterminowej umowy z Ministerstwem Komunikacji — parowozy.

Parowóz ciężarowy „Decapod“ (1—5—0) budowany dla P. K. P. w r. 1927.

Wobec małego zapotrzebowania dostawy parowozów przez Ministerstwo Komunikacji, Towarzystwo H. Cegielski miało dotąd polecane do wybudowania tylko 60 lokomotyw, z których 15 od szeregą miesięcy znajduje się w eksploatacji Polskich Kolei Państwowych, 15 jest w budowie i kolejno będzie oddane do eksploatacji przed upływem 1 lip-

150 parowozów rocznie, jest zbyt wielka wobec zmniejszonego zapotrzebowania, wobec czego fabryka, począwszy od 1925 r., buduje wielkie kotły przemysłowe, różnych typów, na ciśnienie — jak dotąd — do 35 atm.; niezależnie od tego w tymże czasie został uruchomiony dział budowy urządzeń cukrowniczych dla licznych cukrowni, jak odpar-

Wagon towarowy, specjalny, budowany przez wytwórnę dla P. K. P.

ca r. b., pozostałe zaś 30 będzie wybudowane w drugim półroczu roku 1927. Wszystkie części dla parowozów są wykonane we własnych wytwórniach, z materiałów otrzymanych z polskich hut. Własna kotłownia dostarcza do parowozów kotły parowe, własna odlewnia na Oddziale I cylindry do parowozów, własna resorownia wszelkie resory i t. d.

Kotłownia, wybudowana przy fabryce parowozów w obliczeniu na pierwotnie zakontraktowanych

nice, podgrzewacze, mieszadła, cedzidla, defekatory i t. d.

Zarząd Towarzystwa tworzą inżynierowie: Wacław Fachinetti, Adam Kręglewski i Henryk Suchowiak.

Kapitał zakładowy Towarzystwa wynosi 6 000 000 zł., rezerwy 2 737 194 zł.

Fabryka zatrudnia około 3 200 pracowników i 260 urzędników.

Miejskie Zakłady Gazowe w Poznaniu.

Gazownia Miejska, założona w r. 1855, posiada po skutecznionych kilkakrotnych przebudowach następujące urządzenia:

1) zakład centralnych generatorów dla produkcji gazu generatorowego o 5 generatorach z parowemi kotłami patentu Marischka i rusztami ruchomemi. Gaz generatorowy rozprowadza się rurociągami do podgrzewania pieców komorowych, osobnych kotłów parowych i dystylarni smoly,

2) piece komorowe systemu Koppersa, ugrupowane w 6 blokach po 6 komór, na produkcję gazu $100\ 000\ m^3$ w 24 godz. Ładowanie komór i wyładowywanie koksu odbywa się mechanicznie z zaoszczędzeniem sił ludzkich. Nad piecami komorowemi pobudowano silo węglowe, mogące pomieścić zapas węgla 20 000 tonn,

3) urządzenia do chłodzenia, płókania i odsmalania gazu oraz wmywania benzolu i połączeń cjanowych,

4) ekshaustory połączone z maszynami parowemi i motorem elektrycznym, jako rezerwa, do przetłaczania gazu,

5) zupełnie zmechanizowaną czyszczalnię o suchych czyszczalnikach do wyładowywania masy dołem, a napełniania z pierwszego piętra przed odpowiednie wyloty,

6) gazomierze stacyjne, zbiorniki gazowe, regulatory ciśnienia,

7) osobną grupę do wytwarzania dwugazu o sprawności $20\ 000\ m^3$ na dobę i grupę gazu wodnego nawęglonego o sprawności $10\ 000\ m^3$ na dobę,

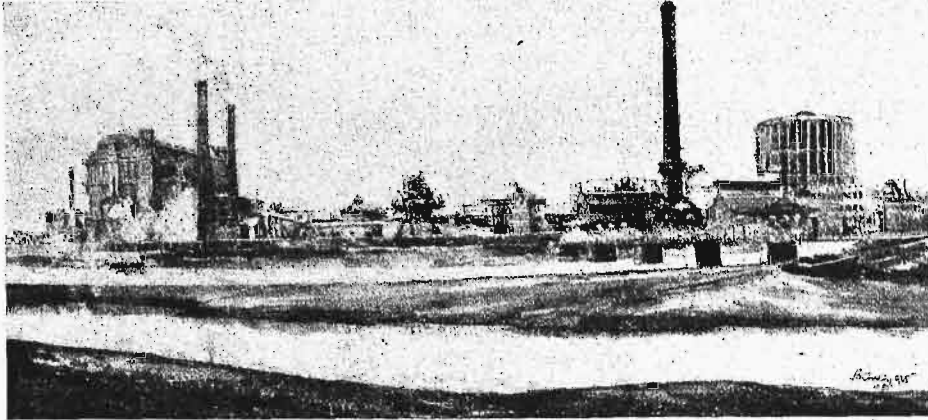
8) do wyzyskania produktów ubocznych posia-

da gazownia benzolownię i dystylarnię smoly oraz fabrykę siarczanu amonowego,

9) do transportu i rozprowadzania węgla służą urządzenia o popędzie elektrycznym, a następnie wyciągi kubelkowe do silo węglowego i wisząca kolej elektryczna w obrębie fabryki. Ruch gazowni jest prawie całokowicie zmechanizowany, do czego służą specjalne urządzenia i 102 elektrycznych motorów o różnej wielkości.

Po ostatniej przebudowie gazownia może wytwarzać i oddawać $100 - 125\ 000\ m^3$ gazu.

236 n

„Wiepofana“ Tow. Akc.

POZNAŃ, Dąbrowskiego 81.

Specjalnością fabryki jest odlewnia żelaza, oraz budowa obrabiarek, jak tokarek, wiertarek typu lekkiego i szlifierek, tworzących kompletne urządzenia niewielkich warsztatów samochodowych i innych.

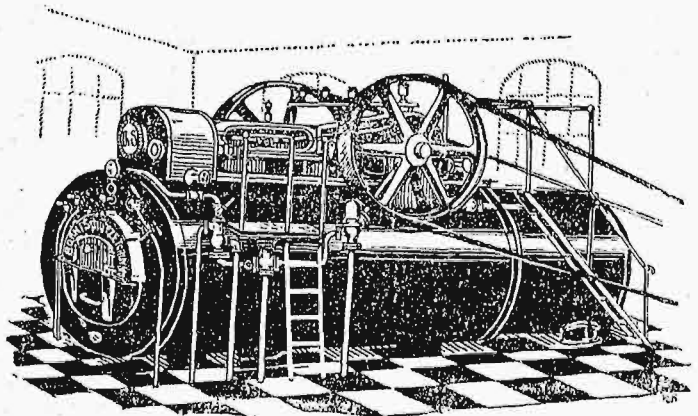
Obecnie fabryka przystąpiła do wykonania tokarki do budowy i remontu maszyn rolniczych. Zaletą tej tokarki jest duże wyżłobienie (750 mm), oraz 300 mm wysokości kłów nad łożem; umożliwia to obróbkę kół manieżowych oraz bębnow szerekomłotnych młocarni.

Fabryka wykonała od założenia, t. j. w 1924, 9 tokarek, w 1925 r. 29, w 1926 r. 61, w 1927 r. dotychczas 31 sztuk.

Z pośród innych artykułów produkowanych w większej ilości należy zacytować śrutowniki tarczowe i walcowe, łożyska do kolejek wąskotorowych, odlewy cienkościennie, jak kuchenki gazowe i t. p.

Odbiorcami fabryki są przeważnie drobni prywatni konsumenci, którzy pozostają z fabryką w bezpośrednich stosunkach.

Fabryka zatrudnia 195 robotników, pod kierownictwem p. inż. Jana Kopczyńskiego, dyr. technicznego oraz p. Edwarda Machery, dyr. handlowego.

BORN & SCHÜTZE

Fabryka maszyn i kotłów, odlewnia żelaza i stali

TORUŃ

KILKUDZIESIĘCIOLETNIE WYROBY SPECJALNE
LOKOMOBILE PRZEMYSŁOWE

od 5 do 250 KM.

BAGRY

CZERPAKI

Pogłębiacze pływające i lądowe.

235 n